

TAKMIČENJE OPŠTINA I GRADOVA: ŠAMPIONI PREDUZETNIŠTVA 2020

Takmičenje gradova i opština **Šampioni preduzetništva 2020**, pokrenuli su NALED i Republički sekretarijat za javne politike (RSJP), pod pokroviteljstvom Vlade Republike Srbije i uz podršku projekta nemačke razvojne saradnje „Reforma javnih finansija - Agenda 2030“ koji implementira GIZ. Cilj takmičenja je da se podstaknu lokalne samouprave da se aktivno uključe u stimulisanje preduzetništva i legalnog poslovanja u svojim sredinama kroz promociju nacionalnih i lokalnih programa podrške, kao i da se prepoznaju primeri najbolje prakse u Srbiji, odnosno podrži dalja primena onih podsticajnih mera koje daju najbolje rezultate, što je posebno važno u svetlu aktuelne pandemije koronavirusa. Ovaj izveštaj predstavlja prvi polugodišnji presek takmičenja i zasnovan je na podacima Poreske uprave i Agencije za privredne registre za period 1. januar - 30. jun 2020.

PRVO POLUVREME 2020: STANJE PREDUZETNIŠTVA U SRBIJI

Novoosnovani privredni subjekti

U prvoj polovini 2020. godine osnovano je novih 18.124 privrednih subjekata (privredna društva i preduzetnici), što je manje za 22,4% u odnosu na isti period prethodne godine, a 18% manje u odnosu na prosek u prethodnom petogodišnjem periodu (2015–2019). Od tog broja, $\frac{3}{4}$ čine preduzetnici (13.576), dok je $\frac{1}{4}$ privrednih društava (4.548). Glavni uzročnik ovog pada u broju novoosnovanih subjekata je pandemija koronavirusa i vanredno stanje proglašeno zbog pojave COVID-19 u Srbiji, koje je na snazi bilo od 15. marta do 6. maja.

O negativnim efektima vanrednog stanja na privrednu aktivnost svedoči podatak da je u aprilu osnovano svega 864 privrednih subjekata, što je četiri puta manje od proseka za taj mesec u prethodnih pet godina. S druge strane, već u maju primetan je nagli zaokret u broju novoosnovanih privrednih subjekata, da bi u junu bio ostvaren najbolji rezultat u proteklih pet godina (5.365), što se podudara sa popuštanjem epidemiološke krize i postepenim otvaranjem ekonomije.

Godina	Januar	Februar	Mart	April	Maj	Jun	UKUPNO
2020	2.879	3.332	2.764	864	2.920	5.365	18.124
2019	2.972	3.403	3.903	4.143	4.460	4.472	23.353
2018	3.278	3.186	4.148	3.567	4.767	4.148	23.094
2017	2.697	3.024	4.329	3.158	5.002	3.836	22.046
2016	2.728	3.240	3.648	3.337	4.585	5.075	22.613
2015	2.702	3.026	3.625	3.498	3.114	3.024	18.989

Tabela: Novoosnovani privredni subjekti, prva polovina godine 2015-2020 (izvor APR, obračun RSJP)

Brisani / ugašeni privredni subjekti

U periodu januar-jun 2020. obrisano je 11.811 privrednih subjekata, od čega je 85% preduzetnika (10.032), a 15% privrednih društava (1.779). U odnosu na prethodnu godinu došlo je do pada brisanja privrednih subjekata za 11,9% (13.407), a u odnosu na prethodni petogodišnji period (2015-2019) za skoro 10% (13.041), što se može oceniti kao pozitivan rezultat.

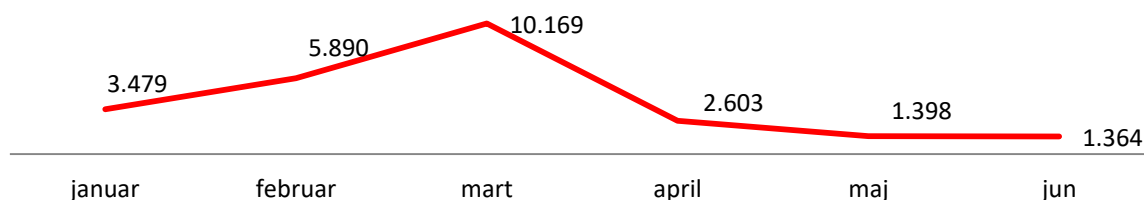
Takođe, u odnosu na prethodne godine primetna je značajnija razlika u broju brisanja u aprilu i maju 2020. što se delom može protumačiti kao rezultat Vladinih mera za podršku privredi tokom i nakon vanrednog stanja, a delom pripisati zastoju privredne aktivnosti i činjenici da su nadležne državne institucije (APR, PU) radile sa smanjenim kapacitetima, kao i da su mnogi preduzetnici iskoristili mogućnost privremenog prekida obavljanja delatnosti.

Godina	Januar	Februar	Mart	April	Maj	Jun	UKUPNO
2020	2.791	2.392	2.747	385	868	2.628	11.811
2019	2.146	1.754	2.360	2.285	2.635	2.227	13.407
2018	2.657	1.746	2.193	1.850	2.127	1.959	12.532
2017	2.191	1.845	2.053	1.639	1.966	2.161	11.855
2016	2.005	1.852	2.398	1.755	1.964	1.669	11.643
2015	2.777	2.544	3.055	2.519	2.283	2.588	15.766

Tabela: Brisani / ugašeni privredni subjekti, prva polovina godine 2015-2020 (izvor APR, obračun RSJP)

Privremeni prekidi obavljanja delatnosti preduzetnika

U posmatranom periodu registrovano je čak 24.903 privremenih prekida obavljanja delatnosti preduzetnika (skoro duplo više od broja novoosnovanih preduzetnika, i 9,1% ukupnog broja aktivnih preduzetnika), kod kojih je zaposleno oko 17.300 radnika. Nakon velikog broja prekida u martu 2020. (više od 10.000) u narednim mesecima se uočava opadajući trend. Pored vanrednog stanja koje je primoralo neke preduzetnike da privremeno obustave svoje poslovanje, razlog za ovaj skok u broju privremenih prekida obavljanja delatnosti može se tražiti i u početku primene „testa samostalnosti“ (od 1. marta) za preduzetnike koji plaćaju paušalni porez.

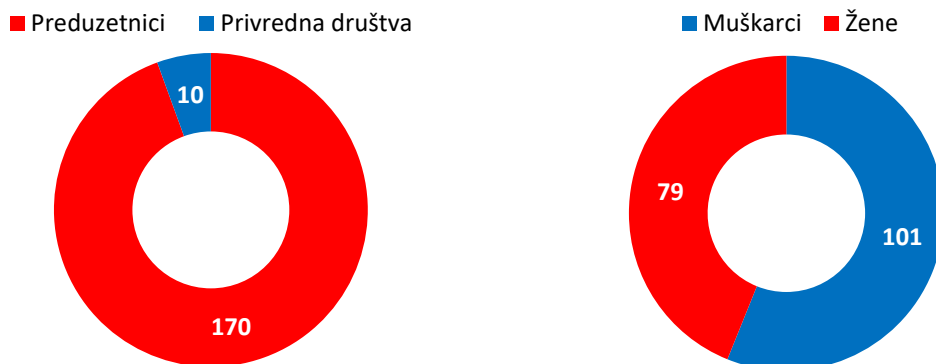

Grafikon: Privremeni prekidi obavljanja delatnosti preduzetnika, prva polovina 2020 (izvor APR, obračun RSJP)

Najviše prekida (7.034 ili 28,2%) registrovano je u delatnosti 602 Računarsko programiranje, konsultantske i sa tim povezane delatnosti (upravljanje računarskom opremom, obrada podataka, hosting i sl), i može se pretpostaviti da je većina ovih preduzetnika zapravo prešla u radni odnos kod svojih poslodavaca. Među opštinama i gradovima prednjači jedan od centara IT industrije Novi Sad sa 2.663 privremena prekida (10,7% ukupnog broja prekida).

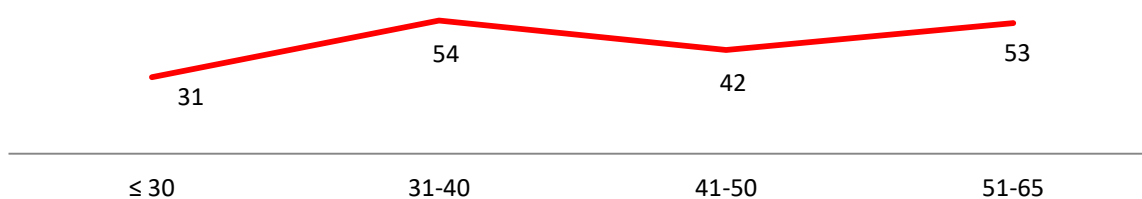
Korisnici mere poreskog oslobođenja početnika u poslovanju

Kada je reč o korisnicima mere oslobođenja početnika u poslovanju, odnosno osnivačima privrednih društava ili preduzetnicima u režimu lične zarade koji su 12 meseci pre započinjanja svog biznisa završili školovanje ili su najmanje šest meseci bili na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje, u periodu januar-jun 2020. ukupno 180 novoosnovanih privrednih subjekata koristilo je ovu meru. Od tog broja, čak 95% čine preduzetnici u režimu lične zarade, dok je 5% privrednih društava. Kada je reč o polnoj strukturi korisnika mere, 44% čine žene (79), dok je 56% muškaraca (101).

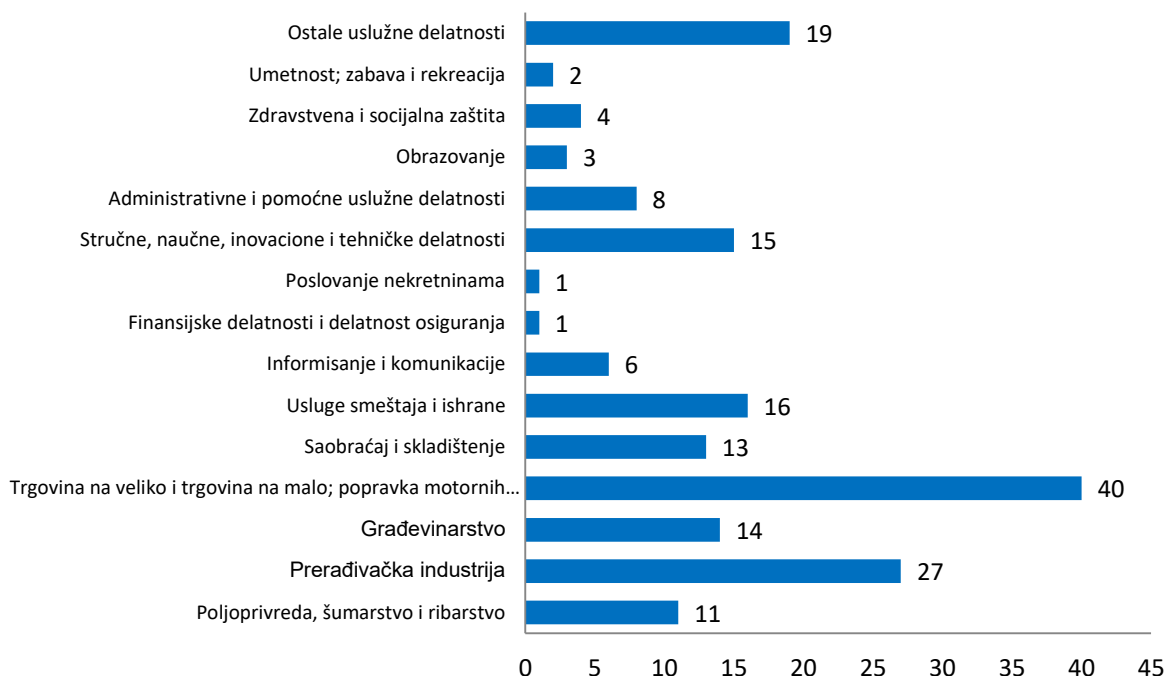
Grafikon: Struktura korisnika mere, prva polovina 2020 (izvor Poreska uprava, obračun RSJP)

U odnosu na starosnu dob, najzastupljeniji su početnici u poslovanju od 31 do 40 godina (30%), dok je najmanje bilo korisnika mlađih od 30 godina (17%).

Grafikon: Starosna struktura korisnika mere, prva polovina 2020 (izvor Poreska uprava, obračun RSJP)

Kad je reč o najzastupljenijim delatnostima, među korisnicima mere prednjači trgovina na veliko i malo (22%), zatim prerađivačka industrija (15%) i ostale uslužne delatnosti (11%), kao i usluge smeštaja i ishrane (9%), stručne, naučne, inovacione i tehničke delatnosti (8%) i građevinarstvo (8%).

Grafikon: Struktura korisnika mere po delatnostima, prva polovina 2020 (izvor Poreska uprava, obračun RSJP)

Na kraju, što se tiče lokalnih samouprava, najviše korisnika mere prema broju stanovnika bilo je u Brusu, Loznici i Trsteniku.

RANG LISTA: INDEKS USPEŠNOSTI LOKALNIH SAMOUPRAVA

U skladu sa definisanom metodologijom, lokalne samouprave rangirane su na osnovu broja novoosnovanih privrednih subjekata (preduzetnika i privrednih društava) i broja korisnika mera oslobođenja poreza i doprinosa za početnike u poslovanju, ponderisanim u odnosu 6:4. Kroz broj novoosnovanih privrednih subjekata prate se efekti svih podsticajnih mera za započinjanje poslovanja, uključujući finansijske, nefinansijske i fiskalne podsticaje, na nacionalnom i lokalnom nivou. Poseban fokus posvećen je meri za početnike u poslovanju, u cilju praćenja njenih efekata, u skladu sa Akcionim planom Vlade za suzbijanje sive ekonomije. Dodatno, kako bi se obezbedile jednake šanse za sve, kriterijumi su posmatrani u odnosu na broj stanovnika (per capita), a lokalne samouprave su grupisane u tri kategorije: male, srednje i velike.

Na osnovu ovih podataka kreiran je indeks uspešnosti u podsticanju preduzetništva koji ocenjuje ostvarene rezultate u lokalnim samoupravama na skali od 0 do 100 (maksimalni skor). Polugodišnji presek je pokazao da sve opštine imaju dosta prostora da se unaprede. Ukupno najbolji rezultat je ostvarila Loznica (65/100), a u kategoriji velikih izdvajaju se još i Stari grad (60/100) i Trstenik (53/100). U kategoriji srednjih, prvo mesto zauzima opština Savski venac (60/100), koju u stopu prate Raška (59/100) i Krupanj (57/100). Među malim opštinama izdvajaju se Crna trava (60/100) i Brus (49/100) dok su svi ostali ostvarili vrlo slab rezultat (ispod 20/100).

Rang	Kategorija velikih	Indeks	Rang	Kategorija srednjih	Indeks	Rang	Kategorija malih	Indeks
1	Loznica	65,0	1	Savski Venac - Beograd	60,0	1	Crna Trava	60,0
2	Stari Grad - Beograd	60,0	2	Raška	58,8	2	Brus	49,5
3	Trstenik	53,8	3	Krupanj	57,3	3	Mali Zvornik	16,9
4	Vračar - Beograd	40,4	4	Priboj	56,1	4	Nova Varoš	16,0
5	Novi Sad	29,1	5	Aleksandrovac	55,2	5	Blace	14,8
6	Medijana - Niš	28,7	6	Vrnjačka Banja	54,1	6	Kučevo	9,9
7	Jagodina	27,5	7	Vlasotince	50,6	7	Ljubovija	8,6
8	Zvezdara - Beograd	27,3	8	Požega	45,9	8	Čajetina	8,5
9	Novi Pazar	23,6	9	Odžaci	44,5	9	Lajkovac	8,3
10	Leskovac	22,6	10	Tutin	43,2	10	Mali Idoš	8,2

Tabela: Rang opština prema indeksu preduzetništva, prva polovina 2020 (izvor Poreska uprava, obračun RSJP)

ZAKLJUČAK

Pandemija korona virusa nanela je ozbiljne društvene i ekonomske posledice u čitavom svetu, pa i u našoj zemlji, i oporavak će u velikoj meri zavisiti od naše sposobnosti da očuvamo postojeću privredu i radna mesta, ali i da podstičemo preduzetništvo, novo zapošljavanje i inovacije. Ova analiza pokazala je da mere Vlade za podršku privredi za sad daju rezultate, ali i da još mnogo toga može da se uradi na lokalnom nivou kada je reč o informisanju preduzetnika, promociji poreskih olakšica i drugih podsticaja za pokretanje i razvoj biznisa. Uprkos vanrednom stanju i krizi, u prvih šest meseci naša zemlja je ostvarila pozitivan neto rezultat između novoosnovanih i ugašenih privrednih subjekata (6.313), i prvo poluvreme smo završili sa 389.644 aktivna privredna društva i preduzetnika, što je nešto više nego na kraju 2019. godine (386.913).

Organizacija takmičenja Šampioni preduzetništva 2020 predviđena je Nacionalnim programom za suzbijanje sive ekonomije, sa ciljem promocije legalnog poslovanja i zapošljavanja, što je u uslovima krize izazvane COVID-19 postalo važnije nego ikad. U narednom periodu nastavićemo da pratimo nivo privredne aktivnosti na lokalnu, a konačna rang lista opština biće objavljena početkom 2021.